

- Gerullis AO – Gerullis G. Die altpreußischen Ortsnamen. – Berlin und Leipzig, 1922.
 Kart. – Latvijos TSR MA Kalbos ir literatūros instituto Vietovardžių kartoteka.
 Krahe UFl – Krahe H. Unsere ältesten Flußnamen. – Wiesbaden, 1964.
 Leyding – Leyding G. Słownik nazw miejscowych okręgu mazurskiego. Cz. 2. – Poznań, 1959.
 LV – Endzelīns J. Latvijas PSR vietvārdi. – Rīgā, 1956–1961, 1. daļa, 1.-2. sējums.
 Pokorny – Pokorny J. Indogermanisches etymologisches Wörterbuch. – Bern, 1949.
 Vanagas LHD – Vanagas A. Lietuvos TSR hidronimų daryba. – V., 1970.
 v. vok. – XIX–XX a. pradžios vokiečių kalbos lytis.

SMULKMENA

XLVII

Dabar rytų aukštaičiai intarpinėse veiksmažodžių formose, pvz.: *rañda, tañpa, geñda, nusteñba*, paprastai *an, en* (= *am, em* prieš *p, b*) neverčia *un, in* (resp. *um, im*). Matyt, *rañda* : *rādo*, *geñda* : *gēdo* ir kt. buvo priderinti prie *buñda* : *būdo*, *tiñka* : *tiko* ir kt. modelio. Gretiminės formos su išverstais *un, in* (*um, im*), pvz., *ruñda, tuñpa, giñda, nustiñba*, pasitaiko tik rytinėje ploto dalyje, daugiausia senosios kartos žmonių kalboje. K. Sirvydo ir kitų XVII a. rytų aukštaičių raštai rodo, kad tuomet dar ištisai vyravo formos su išverstais *un, in* (*um, im*). Tai ypač aiškiai matyti iš K. Pakalkos sudarytos Sirvydo žodyno lietuviškų žodžių rodyklės („Pirmasis lietuvių kalbos žodynas“. – V., 1979, p. 659–895). „Punktuose sakymų“ *runda* tipas irgi aiškiai vyrauja, net 95 % visų pavyzdžių. Formų su *-a-, -e-* visai nedaug (tik apie 5%), bet jos rodo, kad jau tada būta tam tikro svyravimo. Ilgainiui pastarųjų formų vis daugėjo. Paskutiniaisiais dešimtmečiais jų įsigalėjimą palaikė bendrinės kalbos įtaka.

K. Sirvydas ir šiaip jau vartoja nemaža tokių žodžių su rytų aukštaičių *un, um, in, im, u, i* < *an, am, en, em, a, e*, kurie dabar rytų aukštaičių tarmėje retai bepasi-taiko arba ir visai išnyko, pvz., (K. Pakalkos rodyklė leidžia nenurodyti metrikos) *grundis* ‘grandis’, *įlunkas* ‘įlanka’, *kadungi* ‘kadangi’, *kunčia* ‘kančia’, *kunkinti* ‘kankinti’, *kunkinimas* (ir *kunkas, kunkynė*) ‘kankinimas’, *kunkintojas* ‘kankinto-jas’, *mundagus* ‘mandagus’, *muntus* ‘mantus, t. y. patogus’, *nopykunta* ‘neapykan-ta’, *pražunga* ‘pražanga’, *sundara* ‘sandara’, *lušas* ‘lašas, t. y. luošas’, *mūstyti* ‘maš-tyti’, *mūstis* ‘maštis, t. y. maštymas, mintis’, *mūstytojas* ‘maštytojas’, *ruštas* ‘raš-tas’, *sūrašas* ‘sąrašas’, *spūstas* ‘spąstas’, *vingris* ‘vengras’, *vingiai* ‘vengiai, t. y. at-sargiai’. Vieni iš šių žodžių ilgainiui tarmėje išnyko ar apnyko, kitus išstūmė sveti-mybės; pastaraisiais laikais kai kurie vėl grįžta į tarmę (iš bendrinės kalbos), bet jau su sveikais *an* tipo junginiais.

Z. Zinkevičius